

Fremskrittspartiet tror på forskning

INNLEGG Klima

Klimadebatten blir ofte litt kunstig. For mange handler den om å bekjenne seg til den rette tro. Litt som å konkurrere om hvem som roper «halleluja» høyt i kirken. Debattinnlegget fra Aps Harald Schjelderup kommer i den kategorien (DN 29. november). Han reagerer på at Siv Jensen konstaterer at naturlige klimaendringer alltid har forekommet. Hans konklusjon blir da at Frp ikke bryr seg om økte CO₂-utslipp og ikke har gjort noe for å motvirke det. Begge deler er feil.

Klimadebatten fortjener bedre.

FORSVARER FRPS MILJØ-PROFIL. Ketil Solvik-Olsen, partiets finanspolitiske talsmann.

Ett eksempel er nok til å motbevise Schjelderup: Frp støtter Teknologiserer på Mongstad (TCM). Hvorfor i all verden skulle vi gjøre det, dersom vi mener CO₂-utslipp ikke representerer en utfordring? TCM viser at Frp tar innover oss forskning, vi har tatt et føre var-standpunkt.

Men vi mister ikke hodet og lar symbolpolitikken styre. Og vi mener at klimapolitikken ikke bør sette nasjonale utslippstak. Da IEA fremmet sin World Energy Outlook i Oslo nylig, viste professor Dieter Helm fra University of Oxford hvordan utflytting av British stålindustri hadde kuttet Englands CO₂-utslipp, mens Englands forbruk av stål hadde økt. Kinas utslipp langt mer. Hva er da den globale verdien av lokale tiltak?

■ **Ketil Solvik-Olsen**, finanspolitiske talsmann, FrP

■ **MER MAKT I DENNE SAL.** Christopher Lord mener at bare et representativt organ på europeisk nivå – og da helst Europaparlamentet – kan debattere og definere felles ansvarsområder. Foto: Pietro Naj-Oleari

■ ■ ■ Reform av den europeiske pengeunionen må innebære en utvidet rolle for Europaparlamentet. Demokratisk kontroll kan ikke ivaretas av nasjonale parlamenter alene, skriver **professor Christopher Lord** ved Universitetet i Oslo.

Mer demokratisk kontroll

INNLEGG Eurokrisen

Selv i det mest hektiske øyeblikk under den nåværende krisen, ble det siste møtet i Det europeiske råd delt to – én del på søndagen, og én den påfølgende onsdagen, slik at man i mellomtiden kunne konsultere det tyske parlamentet.

Sammenlign dette hensynet til det tyske parlamentet med den vanære det italienske parlamentet har blitt utsatt for.

De tiltak som ble vedtatt av det italienske parlamentet i Berlusconi-regjeringens siste stund var, forteller ulike kilder, forfattet av en gruppe av «fremstående» medlemmer av Det europeiske råd, Europakommisjonen og Den europeiske sentralbanken (ECB).

Så mens finanskrisen har ført til økt makt for parlamentene i noen av EUs medlemsstater, har

FOR FELLEANSVAR. Professor Christopher Lord.

den svekket makten for andre, alt etter hva uroen har å bety for forhandlingsstyrken til landet.

Den politiske ulikheten i dette er bare én av fire grunner til at det ville være feil å sette sin lit til at nasjonale parlamenter alene skal sikre den demokratiske kontrollen av en mer politisk integrert monetær union. Europaparlamentet må også ha en rolle i dette.

Det er selvsagt mange som vil argumentere for at slike ulikheter i påvirkningskraft er en naturlig del av ethvert forhold mellom stater, og at det er prisen vi må betale for å fortsette å styre oss selv i mer eller

mindre avgrensede nasjonale politiske samfunn.

En monetær union innebærer å samarbeide for å lage politikk som påvirker og former enkeltmenneskers liv, ikke bare statenes velstand. Det er også et samarbeid det ikke er enkelt å gå ut av. Det må vel også innebære i det minste noe fellesansvar for dem som kommer dårligst ut når ting går galt?

Kanskje er dette fellesansvaret lite i forhold til ansvaret hver stat har for å holde orden i eget hus. Men hvis man ser på Merkel, Sarkozy, Berlusconi, Europa-kommisjonen og ECBs roller i denne krisen.

Men hva om det virkelige problemet ikke var deres individuelle handlinger eller mangel på sådan, men derimot den giftige blandingen som summen av deres beslutninger utgjorde?

Men hva om det virkelige problemet ikke var deres individuelle handlinger eller mangel på sådan, men derimot den giftige blandingen som summen av deres beslutninger utgjorde?

enkeltvis, og ikke kollektivt, over alle dem som bidrar til styringen av den monetær union. Misforstå meg rett – bare det å sikre at hver medlemsstats regjering står ansvarlig overfor sitt parlament for avgjørelser om unionen, vil være en stor forbedring.

I alle tilfeller der avgjørelser blir tatt av mange, kan kontroll av de individuelle beslutningstakerne aldri utgjøre et tilstrekkelig system for offentlig kontroll.

Den enkeltes nærsynhet, klosshet eller uaktsomhet har bidratt til krisen. Det kan man utvilsomt argumentere for når man ser på Merkel, Sarkozy, Berlusconi, Europa-kommisjonen og ECBs roller i denne krisen.

Men hva om det virkelige problemet ikke var deres individuelle handlinger eller mangel på sådan, men derimot den giftige blandingen som summen av deres beslutninger utgjorde?

Dette må vel innebære at den monetære union trenger en koordinator med tilstrekkelig makt til å få alle de andre aktørene til å forutse den kombinerte effekten av deres politikk, og som kan bli holdt ansvarlig for utøvelsen av denne makten? Om man går ut i fra at den koordinatoren ikke kan være ECB (hvis den skal forbli selvstendig) eller Det europeiske råd (hvis haieene ikke skal forbli ansvarlige for svømmebassenget), kan det vel kun være Kommisjonen, kontrollert av Europaparlamentet?

For det tredje kan en form for ansvarliggjøring som er begrenset til nasjonale parlamenter true stabiliteten og effektiviteten til den monetære unionen. Ethvert medlemsland, og derfor ethvert nasjonalt parlament, kan ha insentiver til å utnytte systemet: å påføre andre negative bivirkninger, å være gratispassasjer på andres stabiliserende innsats eller, med

økonomenes ord, å skape moralsk risiko.

For det fjerde viser forskning at parlamenters innflytelse øker med evnen til å bygge opp ekspertise. De må overvinne informasjonsskjevheten som favoriserer dem de skal overvåke: ekspertorganer og utøvende organer. Det ville komme på toppen av det de allerede må gjøre for å granske den jevne strømmen av EU-regelverk. Det er en alternativkostnad til alt dette: Tid som blir brukt på granskning av EU-saker er tid som ikke blir brukt på innenriksaker.

Europaparlamentet har, i kontrast til dette, full oppmerksomhet på EU-saker og ekspertise i å følge EUs politikk og institusjoner.

■ **Christopher Lord** er professor ved ARENA Senter for europeaforskning ved Universitetet i Oslo

Skremmebilde av bergindustrien

INNLEGG Klima

Frode Staldvik i Kunnskaps-senteret for laks og vannmiljø skriver i DN 26. november: «Gruvegift truer villaksen». Norsk Bergindustri mener at en rekke myter kan være i ferd med å feste seg.

Staldvik snakker om dumping.

Dette er noe som skjer ureglementert og skal bekjempes av alle. Det som skjer innenfor norsk regelverk, er deponering.

Staldvik antyder avrenning som problem. Null utslipp er lite realistisk. Samtidig er vi helt avhengige av bergindustriens produkter. Fordelen med utvinning i Norge, er at vi i dag har kontroll på miljøutslipp. Historiske erfaringer med

KJENNER SEG IKKE IGEN. Elisabeth Gammelsæter i Norsk Bergindustri.

giftig avrenning i Norge er fra deponi på land. Staldvik ser

derimot deponi på land som løsningen.

I Norge har vi gode erfaringer med sjødeponi. Vi er et av få land hvor geografien gir mulighet til dette. Norske terskelfjorder skaper naturlige deponiafgrensninger. Norsk Bergindustri ønsker å finne beste løsning i hvert enkelt tilfelle.

Laksefjorder krever

varsomhet, så disse sakene utredes grundig. Laksen holder seg i øvre vannlag, mens deponiene fins på dyptet. Det kreves streng overvåking, og erfaringer tilsier stabilitet. Kjemikalier følger massene til bunns, uten å skade organismer. Nye bunndyr kommer tilbake ved avslutning av deponiet, altså når tilførselen av mineraler er avsluttet.

Vi ønsker bærekraftig ressursforvaltning. Vi kjenner oss ikke igjen i skremmebildet av bergindustrien som uansvarlig forurenser.

Bergindustrien opplever ellers at Klif tar ansvar og passer nøye på bedriftene.

■ **Elisabeth Gammelsæter**, generalsekretær Norsk Bergindustri

DN 26. november

■ ■ ■ Kommunalt eierskap til kraftselskap har kostet Tromsø kommune og Troms fylkeskommune opptil halvannen milliard kroner. Alle egg i én kurv gir altfor høy risiko.

Kommunal gambling

GJESTEKOMMENTAR FINANS ESPEN SIRNES

Dagens lovgivning tillater i praksis ikke salg av kraftselskaper til private. Kommuner som eier kraftselskap, er dermed forpliktet til å gamble med innbyggernes penger. Ved å sette mesteparten av kommunens investeringer i et og samme aksjeselskap, eksponerer den seg helt uheldig for potensielle katastrofer.

Troms Kraft har tapt halvannen milliard på et svensk luftslott. Om Tromsø kommune hadde eid en prosent og ikke 40 prosent av kraftselskapet, hadde saken vært en bagatell.

Forbudet mot salg til private betyr at konkurransen blir minimal og prisen på kraftselskapene for lav. Av den grunn bør ingen kommuner selge sine kraftaksjer i dag. Nå er det riktig nok tillatt å selge en tredjedel av aksjene til private, men ingen vil betale full pris for en minoritetspost. Kraftkommunene er dermed låst til høyrisikoinvesteringer i enkelt-selskap.

Industrikonsesjonsloven som i praksis pålegger slikt eierskap, er dermed i direkte motstrid med kommuneloven. Forbudet mot privat majoritetserskap innebærer at kommuner er tvunget til å ta vesentlig finansiell risiko. Kommuneloven forbyr det.

De enorme tapene til Troms Kraft viser med all tydelighet at risikoen er reell. Tromsø kommune har trolig tapt 5-600 millioner kroner på noe som nærmest er å betrakte som et statlig pålegg.

For Troms Kraft er dette heller ikke den eneste uheldige begivenheten. Selskapet har etter manges mening betalt

DN 23. november

overpris for kraftverk i Nordland etter et hastverksvedtak i styret. Med omtrent 350 kommunalt eide kraftselskap i Norge vil slike problemer dukke opp igjen og igjen.

Katastrofer av denne type er ikke uvanlig i aksjeselskap. Tvert imot er aksjemarkedet preget av en nær sagt kontinuerlig strøm av uventede hendelser. Verdier kan fordobles og halveres på kort tid. Det kan være alvorlige produksjonsfeil, utro medarbeidere, arbeidsuhell og alt mulig annet vi ikke kan forutse.

Ikke alle hendelser er av det negative, men når negative hendelser inntreffer, kan de ruinere en investor som har plassert alle eggene sine i én kurv.

Eier en i stedet en bred portefølje, vil en få akkurat samme forventede inntekt over tid. Eneste forskjell er at risikoen faller dramatisk. Sannsynligheten for at alle selskapene i en bred portefølje er uheldige samtidig, er lik null. Ingen bør derfor holde porteføljer med én aksje.

Unntaket er dem som har særlig informasjon eller er særlig kompetente og direkte involvert i styringen av virksomheten. Ingen av disse alternativene passer på en kommune. Tvert imot er de fleste kommuner uegnet til å drive kommersielle selskaper:

■ Det faller ikke inn under kommunens hovedoppgaver.
■ En byråkrat på fastlønn har

ingen motivasjon til å ta ut rasjonaliseringsgevinster. ■ Politikkerne er i hovedsak ikke valgt på grunn av sine egenskaper som bedriftsledere og -strateger.

Risiko kan naturligvis også slå positivt ut. Det finnes eksempler på at eiere av kommunale kraftselskap har hatt bedre verdiutvikling enn børsindeksen. Det vil ikke alltid lønne seg å investere i en bred børsindeks. Men det er betydelig mindre usikkerhet rundt kontantstrømmen fra en bred portefølje enn fra et enkelt-selskap.

Hovedkritikken mot Terra-kommunene er at de tok for mye risiko, ikke at de tapte på den konkrete investeringen. Beslutningen om å satse på risikable kredittderivater, hadde vært like håpløs selv om kommunene hadde hatt flaks og tjent penger på det.

For en kommune som har forutsigbare forpliktelser, er det derfor uhensiktsmessig å eie og drive en risikabel forretningsvirksomhet når det finnes bedre og mindre risikable alternativer.

Jeg har bare hørt ett holdbart argument for slikt eierskap, og det er hensynet til befolkningens følelser. Det spørs imidlertid om ikke følelsene for bedre skole og omsorgsvesen er sterkere enn følelsene for krafteierskap.

■ **Espen Sirmes**, førsteamanuensis ved Handelshøgskolen i Tromsø/Universitetet i Tromsø